

**BIBLIOTECARUL –
PROMOTOR AL VALORILOR EUROPENE**

Ludmila CORGHENCI,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Conceptul european de competențe

Uniunea Europeană, ca o asociere integrantă și integratoare a statelor europene care aderă și respectă valorile ei, este fundamentată pe pluralism, toleranță, justiție, solidaritate, respectarea demnității umane, democrație, statul de drept, libertate, egalitate, drepturile și obligațiile omului [4]. Perspectiva și faptul aderării/integrării la Europa Unită înseamnă cunoașterea, asumarea și exercitarea obligațiilor, cum ar fi: angajarea în respectarea și promovarea valorilor Uniunii Europene, cooperarea pentru consolidarea poziției economice, politice, culturale a Uniunii Europene ca lider mondial, implicare în impunerea modelului multicultural și intercultural, promovarea valorilor culturii și civilizației europene în lume, în deplin respect față de valorile culturilor și civilizațiilor neeuropene și altele [4].

Bibliotecarii, ca reprezentanți ai structurilor indispensabile comunităților, sprijină aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană, având ca repere crearea mediului informațional favorabil accesului, cunoașterii și respectării valorilor culturii și civilizației naționale și europene, acceptarea de către membrii comunității a valorilor Uniunii Europene.

Cadrul european de referințe definește competențele ca o combinație între cunoștințe, aptitudini și atitudini, corespunzător [5]:

- cunoștințele se referă la teorii, concepte, fapte și cifre, idei stabilite și care sprijină înțelegerea într-un anumit domeniu sau subiect;
- aptitudinile reflectă abilitatea și capacitatea de a desfășura procese și de a utiliza cunoștințele existente pentru obținerea de rezultate (vorba fiind despre transferul de cunoștințe în practică, transformarea cunoștințelor în cunoaștere);
- atitudinile demonstrează dispoziția și mentalitatea de a acționa sau de a reacționa la idei, fapte sau situații (impactul acumulării de cunoștințe și capacități).

Acceptând competențele cheie, identificate la nivel european, este important să conștientizăm că învățarea de date, concepte, teorii este importantă, dar nici de cum suficientă pentru o activitate prodigioasă. Aptitudinile, care contribuie la soluționarea problemelor, cele de gândire critică, capacitatea de a coopera, creativitatea, sunt esențiale în prezent, când societatea se schimbă rapid. Acestea formează și atitudini corespunzătoare.

În calitate de promotor al valorilor Uniunii Europene, bibliotecarul ar trebui să însușească cunoștințe privind: constatarea valorilor culturii și civilizației europene; respectarea interferențelor cu valorile culturale și civilizațiilor neeuropene; asimilarea valorilor culturii naționale în context european și mondial; cunoașterea și exercitarea drepturilor, libertăților și responsabilităților ca cetățeni europeni; oportunitățile de studiu în țările europene și a modurilor de a avea acces la ele; oportunități de formare profesională continuă și a modurilor de a avea acces la ele; cunoașterea oportunităților de valorificare a aptitudinilor de cercetare științifică în spațiul european, știința deschisă; exigențele vieții economice din spațiul UE; cunoașterea și folosirea tehnicilor de difuzare și receptare a informațiilor legate de UE; oportunități de a călători, avantajele adoptării cetățeniei europene și altele [4]. În dobândirea acestor cunoștințe este recomandabilă o conlucrare profesională a bibliotecilor cu experți din domeniile relațiilor internaționale, diplomației, jurisprudenței, economiei etc.

Acumulând astfel de cunoștințe, bibliotecarul va obține capacități/abilități de a asigura accesul la informațiile legate de trecutul, prezentul și viitorul UE, de acquis-ul european, de a mânui resursele informaționale ale comunității europene, de a convinge membrii comunității de a se implica în procesul de aderare la Uniunea Europeană. Ca urmare, bibliotecarul însuși va manifesta și va consolida un comportament democratic, fiind un model pentru comunitate în sensul atitudinilor și convingerilor de aderare la valorile Uniunii Europene, de solidarizare cu mersul democratic al țării, de atitudine tolerantă culturală, etnică, religioasă etc.

Context al educației deontologice a bibliotecarului

Formarea de bază și formarea profesională continuă a bibliotecarului (în contextul formal, nonformal și informal) trebuie să asigure înțelegerea și să dezvolte abilități de aplicare a principiilor deontologice, a valorilor de bază ale profesiei de bibliotecar. Este vorba despre importanța îmbinării/integrării competențelor profesionale cu cele deontologice, fapt ce aduce un plus de valoare instituției și personalului: bibliotecarul devine un membru de încredere în comunitate, asigurând o atitudine corespunzătoare din partea comunității față de instituția pe care o reprezintă [3, p. 5]. De exemplu, Asociația Bibliotecilor Americane a adoptat drept competență de bază pentru pregătirea profesioniștilor din biblioteci aplicarea eticii, a valorilor și principiilor fundamentale ale profesiei de bibliotecar, înțelegerea și dezvoltarea abilităților în acest sens [1, p. 4].

În calitate de promotor al valorilor europene în comunitate, bibliotecarul ar trebui el însuși să conștientizeze, să înțeleagă și să îmbrățișeze acestea.

Cursul de educație formală de scurtă durată „Bazele Biblioteconomiei și Științelor Informării” (75 ore academice), inclus în oferta educațională a Centrului de Resurse pentru Formare Continuă a Universității de Stat din Moldova (pentru anul 2024 - <https://crfc.usm.md/wp-content/uploads/2024/01/Oferta-programelor-de-formare-continua-pentru-anul-2024.pdf>) încorporează tema „Deontologia profesională a bibliotecarului”. Ca subiecte tema integrează: corelația între etică și deontologie; valorile umane europene; principiile deontologiei (cu accent pe aplicare în activitatea bibliotecarului); prevederi legislative și reglementare privind deontologia profesională; Codul deontologic al bibliotecarului – repere în timp și de conținut, repere pentru lectura critică.

Considerând că bibliotecarul ar trebui să învețe în orice context, în orice situație, în orice moment activ, recomandăm centrelor biblioteconomice de a a-și asuma responsabilități continue privind educarea competențelor profesionale și deontologice ale bibliotecarilor din rețea: atât prin replicarea instruirilor centrelor biblioteconomice naționale, cât și prin activități instituționale menite să îmbunătățească cunoștințele, aptitudinile/capacitățile și atitudinile personalului.

Centrul Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării (CFPC) din cadrul Bibliotecii Naționale

a Republicii Moldova a elaborat curriculum-ul pentru ciclul de instruire profesională cu genericul „Bibliotecarul – promotor al valorilor europene”. Curriculum-ul include componentele reflectate în continuare.

Cadrul conceptual:

- Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, stabilind prioritățile naționale pentru aderarea RM la UE, identifică reperi importante pentru personalul de specialitate din biblioteci privind dezvoltarea și fortificarea sentimentului de apartenență și de comunitate, de cetățenie activă prin acceptarea și înțelegerea valorilor general umane, care fundamentează existența comunității europene [6];

- cadrul legislativ și de reglementare în domeniul de activitate bibliotecară orientează biblioteca publică (identificată ca un serviciu public) pentru implicarea eficientă în dezvoltarea comunităților democratice – aceasta necesită conștientizarea de către fiecare angajat al rolului și locului său profesional, al interrelaționării;

- pregătirea profesională, îmbinată organic cu o conduită și comportament inteligent, un mod de interacțiune respectuos în comunitatea profesională și cea servită – constituie premisa poziționării strategice a bibliotecii;

- competența deontologică oferă un plus de valoare pentru cea profesională, angajatul bibliotecii devenind un membru „de încredere” în comunitate, asigurând o atitudine corespunzătoare din partea comunității față de instituția pe care o reprezintă.

- valorile europene vor fi analizate și învățate în contextul prevederilor *Codului deontologic al bibliotecarului*, aprobat la ședința plenară din 7 septembrie 2018 a Consiliului Biblioteconomic Național;

Adresabilitatea ciclului de instruire

Instruirile sunt adresate formatorilor locali/instituționali, desemnați de centrele biblioteconomice naționale, teritoriale și departamentale (și reflectați în baza de date a formatorilor locali/instituționali, creată de CFPC). Aceștia vor organiza/replica, la rândul lor, în rețea/în instituție instruirile oferite de CFPC. În final – bibliotecarii instruiți vor crea în comunități/instituții medii educaționale favorabile accesului la valorile culturii și civilizației naționale și europene, deschiderii spre acceptarea interferențelor cu valorile culturilor și civilizațiilor europene, cunoașterii și respectării valorilor europene.

Competențe dezvoltate prin intermediul ciclului de instruire

Ciclul de instruire consolidează competențele cheie, prevăzute de Cadrul European de Referință și dezvoltă competențe specifice. Esența și conținutul competențelor este relaționat cu Cadrul European de Referință, competențele fiind definite ca o combinație între cunoștințe, aptitudini și atitudini [5]. Astfel, ciclul de instruire va fi fundamentat pe cunoștințe, capacități/abilități și atitudini pentru acele competențe cheie, recomandate prin Cadrul European de Referință, care țin de *competențe de alfabetizare* (a identifica, a înțelege, a exprima, a crea și a interpreta concepte, sentimente, fapte și opinii, atât verbal, cât și în scris, folosind resurse informaționale pe suport tradițional și electronic; a comunica și a stabili conexiuni); *competențe personale, sociale și de a învăța să înveți* (a reflecta asupra propriei persoane, a gestiona eficient timpul și a informa, a munci în echipă, a fi rezilient, a empatiza etc.); *competențe multilingvistice* (a utiliza resurse informaționale în diferite limbi); *competențe digitale* (a utiliza cu încredere și responsabil tehnologiile digitale pentru informare învățare, la locul de muncă și în societate, despre diverse aspecte ale funcționării Uniunii Europene); *competențe cetățenești* (a acționa în calitate de cetățeni responsabili și de a participa pe deplin la viața civică și socială, pe baza înțelegerii conceptelor și structurilor sociale, economice, juridice și politice, precum și a evoluțiilor și a durabilității); *competențe de sensibilizare și expresie culturală* (în bazele exemplurilor relevante din Uniunea Europeană a înțelege și a respecta modul în care ideile și înțelesurile sunt formulate și comunicate în mod creativ în diferite culturi și printr-o serie de arte și alte forme culturale; a dezvolta și a exprima ideile proprii și sentimentul de apartenență sau a rolului în societate în diverse moduri și contexte).

Dintre *competențele specifice*, dezvoltate prin ciclul de instruire „Bibliotecarul – promotor al valorilor europene”, menționăm doar câteva:

- *cunoștințe*: despre obiectivele Uniunii Europene (UE) în interiorul frontierelor sale; obiectivele UE pe plan mondial; analiza conținutului articolului 2 al Tratatului privind UE Europeană (versiune consolidată) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012M002&qid=1705397498981>; beneficii ale aderării la spațiul european comun; generalizarea și descompunerea

conținuturilor celor șase valori europene: demnitatea umană, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept, drepturile omului; despre resursele informaționale ale Uniunii Europene;

- *capacități/deprinderi*: a înțelege conținutul valorilor general umane; a le analiza prin intermediul gândirii critice; a accesa și utiliza resursele informaționale create și despre Uniunea Europeană etc.;

- *atitudini*: contribuții la menținerea unei comunități participative, a solicita (după caz) respectarea valorilor față de sine și alte persoane; promovarea solidarității și respectului reciproc, combaterea discriminării, deschidere pentru comunicare și proiecte comunitare etc.;

Administrarea ciclului de instruire:

Nr d/r	Tema instruirii	Număr ore acad.	Termen	Forma/formatul instruirii	Formator
1.	Cunoașterea și asimilarea valorilor culturii și civilizației europene.	2	Trim.1	Lecție publică/ online	Expert invitat
2.	Informații privind trecutul, prezentul și viitorul UE	2	Trim. 1	//-//-	//-//-
3.	Cunoașterea sistemului decizional al UE: Consiliul Uniunii Europene, Consiliul European, Comisia Europeană, Parlamentul European	3	Trim. 2	Conferință publică/online	//-//-
4.	Beneficiile aderării la UE: Formarea convingerii implicării în consolidarea Europei Unite	4	Trim. 2	Conferință publică/online	//-//-
5.	Demnitatea umană ca valoare inviolabilă: consolidarea atitudinilor	4	Trim. 2	Training	//-//-
6.	Libertatea – valoare fundamentală a societății	4	Trim. 2	Conferință	//-//-
7.	Democrația – piatra de temelie a comunității	4	Trim. 3	Training	//-//-
8.	Egalitatea: șanse egale pentru toți	4	Trim.3	Conferință	//-//-
9.	Statul de drept: ce trebuie să cunoaștem	4	Trim. 4	Sesiune informativă	//-//-
10.	Drepturile omului: cum pot fi protejate	4	Trim. 4	Training	//-//-

11.	Resurse informaționale privind Uniunea Europeană	4	Integrate la fiecare instruire	Prezentări ale resurselor informaționale	Formator BNRM
12.	Total: 11 instruirii	39 ore acad.			

Notă: Tematicile propuse pot fi revăzute, înlocuite cu altele, în funcție de specificul/interesele/deschiderea formabililor, precum și a disponibilității experților/formatorilor. Urmare a fiecărei instruirii formabilii vor recepționa ePortofoliul educațional – suport pentru replicarea activității educaționale.

Sugestii metodologice

Specificul demersului educațional se manifestă în orientarea pentru sprijinirea implementării prevederilor documentului strategic „Moldova Europeană 2030”, abordarea valorilor europene în contextul prevederilor *Codului deontologic al bibliotecarului*, utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor, centrarea pe identificarea situațiilor concrete și contribuția bibliotecilor la rezolvarea problemelor.

Orientarea spre finalități de învățare-instruire vor contribui la cunoașterea, înțelegerea, acceptarea și aplicarea valorilor europene, transmiterea acestora către membrii comunităților servite de către biblioteci. Fiecare bibliotecar-formabil va fi un formator pentru utilizatorii bibliotecii/membrii comunității, dezvoltând competențele și contribuind la îmbrățișarea valorilor europene de către aceștia.

Conținutul ciclului de instruire „Bibliotecarul – promotor al valorilor europene” ar trebui fundamentat pe caracteristicile gândirii computaționale: conceptualizare, nu programare; abilități fundamentale, nu mecanice; o modalitate prin care oamenii, nu computerele, gândesc; completează și combină gândirea matematică și ingineria; idei, nu artefacte; pentru toată lumea, peste tot [7].

Educația nonformală este complementată prin cea informală. În acest sens curriculum-ul elaborat în cadrul CFPC recomandă:

- teme, subiecte pentru proiecte/cicluri de activități informaționale, referate etc., utilizate ulterior în formarea continuă a adulților: „Promovarea valorilor europene și bunăstarea cetățenilor”; „Codul deontologic al bibliotecarului: conexiuni cu valorile general umane”; „Îmbunătățirea și protejarea calității mediului”; „Egalitatea între femei și bărbați”; „Promovarea solidarității și respectului reciproc” etc. (aceste subiecte pot fi completate de către formabili în funcție de specificul comunității);

▪ lecturi profesionale (bibliografia ciclului de instruire „Biblioteca-rul – promotor al valorilor europene”; bibliografia poate fi completată cu informațiile bibliografice din „Referințele bibliografice”; la fel recomandăm a completa lista în funcție de specificul contingentului de formabili):

▪ ALBU, Nadejda. Citind, descoperim valori / Nadejda Albu // *Învățătorul Modern : Revistă științifico-metodică*. - 2021. - Nr 4. - P. 76-78.

▪ BOTEZATU, Angela. Implicarea tinerilor în promovarea valorilor europene și dezvoltarea competențelor profesionale / Angela Botezatu, Valeria Cabac, Daniela Plămădeală // *Pro Business Together : tendințe, provocări, soluții*. : Conferința științifico-practică online pentru elevi și cadre didactice din învățământul profesional tehnic, ediția a 3-a, 22 noiembrie 2022. - 2023. - P. 19-23.

▪ COJOCARU, Inga. Unele aspecte privind relația dintre valorile europene și valorile naționale / Inga Cojocaru // *Filosofia și perspectiva umană*. : Materialele Conferinței Științifice consacrată Zilei Mondiale a Filosofiei, 17 noiembrie 2016, Chișinău. - 2017. - P. 130-134.

▪ CONSILIUL Uniunii Europene. Recomandarea consiliului privind promovarea valorilor comune, a educației favorabile incluziunii și a dimensiunii europene a predării : [din 22 mai 2018]. Mod de acces: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32018H0607\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32018H0607(01)) (accesat 2.02.2024).

▪ GORCEAG, Andriana. Integrarea valorilor național-europene ale educației umaniste / Andriana Gorceag // *Orientări axiologice ale constructivismului în educația modernă : Materialele Conferinței științifico-practice cu participare internațională*, 31 ianuarie-1 februarie 2020, Chișinău, [Ed. a 3-a]. - P. 274-277.

▪ MORARU, Victor. Valențele valorilor europene / Victor Moraru // *Moldoscopie : Probleme de analiză politică*. - 2016. - Nr 2. - P. 111-120.

▪ PÎRȚAC, Grigore. Respectarea Drepturilor Omului și a Statului de Drept – valoare fundamentală a Uniunii Europene = Respect of Human Rights and State of Law - the fundamental value of the European Union / Grigore Pîrțac, Alina Țurcanu // *Vector European : Revistă de cercetări socio-umanistice*. - 2019. - Nr 2. - P. 48-53.

▪ PROMOVAREA valorilor sociale în contextul integrării Europene, conf. intern (2018; Chișinău). Materialele conferinței internaționale „Promovarea valorilor sociale în contextul integrării Europene”, 4 mai 2018, Chișinău. - Chișinău : Lira, 2018. - 434 p. - ISBN: 978-9975-3185-7.

▪ **REPUBLICA** Moldova și Uniunea Europeană : Dimensiunile cooperării / Ion Guceac, Victor Juc, Victor Moraru [et al.]; coordonator : Victor Juc. – Chișinău : [S. n.], 2016. – 116 p. – ISBN: 978-9975-3043-5-1.

▪ **ROȘCA**, Ludmila. Valorile europene – bază a eficienței guvernării în statele democratice = European white elm / Ludmila Roșca // Conferința Internațională Jean Monnet „Parteneriatul Estic: spre o comunitate a democrației și prosperității”. : Acțiune din Proiectul Jean Monnet „Centru de Excelență : „Consolidarea sustenabilității democrației prin educație civică”, 101085234 - SDSCE. – Chișinău : Print-Caro, 2023. – P. 24-36.

▪ **ȘTEFAN**, Cristina. Valori practice / Cristina Ștefan // Tribuna învățământului. : Revistă editată de Grupul Editorial ART. Serie nouă. - 2021. – Nr 20-21. – P. 112-117.

Impact preconizat al ciclului de instruire:

Instruirea cel puțin a câte un formator din rețea/instituție; bibliotecarii vor înțelege conținuturile valorilor europene și vor deveni promotori ai acestora în comunități; bibliotecarii vor completa/revizui/îmbunătăți politicile și practicile existente în dezvoltarea competențelor utilizatorilor/membrilor comunității, al învățării non-formale, în scopul aplicării celor învățate în cadrul ciclului de instruire; formabilii vor identifica nevoile și vor consolida implicarea cetățenilor, dimensiunile sociale și civice ale comunității; formabilii vor colabora și coopera prin informare/învățare reciprocă, schimb de bune practici, în vederea promovării valorilor comune; bibliotecarii vor facilita accesul utilizatorilor/membrilor comunităților la resursele informaționale ale Uniunii Europene, la informația despre fondurile structurale și de investiții europene, Europa creativă, Europa pentru cetățeni, programul „Drepturi, egalitate și cetățenie” etc.

Concluzii

Recomandarea din 22 mai 2018 a Consiliului Uniunii Europene privind promovarea valorilor comune, a educației favorabile incluziunii și a dimensiunii europene a învățării, strategia de țară „Moldova Europeană 2030” orientează bibliotecile de a intensifica împărtășirea valorilor comune cu membrii comunităților, de a cultiva atitudini democratice și competențe sociale, civice și interculturale, de a consolida gândirea critică și cultura informației.

Ciclul de instruire recomandate în prezentul articol poate forma bibliotecarul ca un bun și convingător formator pentru membrii comunităților. Centrele biblioteconomice vor urmări cu atenție oferta educațională a CFPC BNRM, delegând formatorii din rețea/instituție pentru instruirile organizate în cadrul ciclului. Iar aceștia, la rândul lor, vor insista ca instruirea bibliotecarilor în rețea/instituție să includă dimensiunea europeană a valorilor umane, să asigure înțelegerea contextului european și a valorilor comune, conștientizarea unității și a diversității sociale, culturale și istorice a Uniunii și a statelor membre ale Uniunii, ale celor în proces de aderare.

Referințe bibliografice:

1. ALA's Core Competences of Librarianship. Approved and adopted as policy by the ALA Council, January 28, 2023. Disponibil: https://www.ala.org/educationcareers/sites/ala.org.educationcareers/files/content/2022%20ALA%20Core%20Competences%20of%20Librarianship_FINAL.pdf [accesat 2024-01-22].
2. CODUL deontologic al bibliotecarului. Aprobat la ședința plenară a Consiliului Biblioteconomic Național din 7 septembrie 2018. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Codul%20deontologic%20al%20bibliotecarului%20din%20Republica%20Moldova.pdf> [accesat 2024-01-30].
3. CORGHENCI, Ludmila. Deontologia profesională a personalului din bibliotecă. Suport în sprijinul formării profesionale continue nonformale. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Deontologia%20bib.pdf> [accesat 2024-01-30].
4. MACAVEI, Elena. Educația în spiritul valorilor europene și al integrării europene. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/22-34_7.pdf [accesat 2024-01-22].
5. RECOMANDAREA Consiliului Uniunii Europene din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.RON&toc=OJ:C:2018:189:TOC [accesat 2024-01-29].
6. STRATEGIA națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Aprobata prin legea nr. 315 din 17.11.2022. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro [accesat 2024-02-22].
7. STUPINEAN, Ciprian. Gândirea computațională – o abilitate pentru oamenii moderni. Disponibil: <https://www.todaysoftmag.ro/article/2623/gandirea-computationala-o-abilitate-pentru-oamenii-moderni> [accesat 2024-01-29].